

Необхідно встановити цілком визначений зв'язок між професійними і гуманітарними знаннями, природно-науковими знаннями, фізичним вихованням у співвідношенні з практикою для підвищення рівня професійних знань курсантів.

Як відомо, практика курсантів проходить в оперативних підрозділах ДСНС, а саме в пожежно-рятувальних частинах. Та не завжди курсанти мають нагоду потрапити на ліквідацію надзвичайної ситуації чи пожежі через їх відсутність під час проходження практики. Тому, на наш погляд, термін проходження практик слід переглянути у бік збільшення.

В результаті аналізу робочих навчальних планів різних дисциплін встановлено, що співвідношення часів спеціальних дисциплін і часу, відведеного на викладання гуманітарних дисциплін, а також часу, відведеного на практику, різняться між собою.

Можна дійти висновку, що в машинобудівних ВНЗ для підготовки бакалаврів відводиться більше годин у загальному обсязі. Отже цю інформацію слід взяти до уваги.

У випадку, коли абітурієнти матимуть повну середню чи вищу освіту, то період їх підготовки за спеціальностями нашого ВНЗ, значно скорочується: достатньо дати їм лише професійний та практичний цикли дисциплін в обсязі приблизно 2000 – 2500 годин.

Навчально-методичному відділу університету слід переглянути робочі навчальні плани щодо співвідношення годин спеціальних дисциплін із годинами гуманітарних дисциплін та годинами, відведеними на практику при підготовці бакалаврів та магістрів (спеціалістів). Для того, щоб курсанти краще засвоїли теоретичний матеріал, потрібно відвести більше годин (часу) на практику.

Вступній комісії університету слід повернути назад вимоги щодо пріоритету до абітурієнтів, які відслужили строкову військову службу у Збройних Силах України або працювали в підрозділах ДСНС України. Абітурієнти, які поступають після служби у Збройних Силах України або мають стаж роботи, впевнені у своєму виборі професії й будуть проходити службу далі у структурі ДСНС України.

Лутак Н.Г., завідувач обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Київської області

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ МЕТОДІВ (ТАБЛИЦЬ/СХЕМ) НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Доведено, що 87 % інформації людина отримує за допомогою зорових відчуттів, а 9 % – за допомогою слуху. З побаченого запам'ятовується 40 %, з почутого – 20 %, а одночасно з побаченого і почутого – 80 % інформації. З

прочитаної інформації запам'ятовується 10 %, з почутої – також 10 %, а коли ці процеси відбуваються одночасно – 30 %. Якщо застосовуються аудіовізуальні засоби, то в пам'яті залишається 50 % інформації, а час навчання скорочується на 20 – 40 %. Цих прикладів достатньо, щоб у дидактичному процесі одночасно зі словесними методами використовувати наочні, які, спираючись на різноманітні способи спостереження процесів, явищ, предметів і дій, щодо реалізації функцій захисту населення і територій від НС, впливають на зорові рецептори. Адже наочне пізнання генетично випереджає словесне.

Відтак викладач обласних курсів удосконалення керівних кадрів НМЦ ЦЗ та БЖД Київської області (далі – Центр) Романенко В.М., виходячи з особливостей навчального матеріалу та значного змісту Програми і мінімального часу, виділеного на його вивчення слухачами обласних курсів удосконалення керівних кадрів, та необхідності залучення слухачів до активної роботи з навчальним матеріалом на будь-якому етапі лекції, практичного заняття, звернувся до проблеми впровадження наочних методів (опорних схем/таблиць) навчання. Слухачі, навіть з різним рівнем підготовки, різних вікових категорій усвідомлено сприймають вивчення матеріалу Програми з використанням схем/таблиць. Викладач впевнений, що посилюється спроможність переключати увагу у зв'язку з переходами від одних навчальних завдань до інших. Удосконалюються способи запам'ятовування за рахунок свідомого використання раціональних прийомів: прийомів активізації розумової діяльності, прийомів стимулювання, контролю, взаємоконтролю й самоконтролю; активізації уваги на мислення.

Працюючи зі схемами або таблицями, викладач Романенко В.М. прагне досягти того, щоб слухачі бачили структуру навчальної проблеми, ієрархічну підпорядкованість складових елементів певної системи, що спрямовує їх на відтворення істотного у змісті матеріалу, наприклад, схеми: «Основи національної безпеки», «Повноваження суб'єктів забезпечення національної безпеки у сфері ЦЗ», «Основні функції суб'єктів забезпечення національної безпеки у сфері ЦЗ». Саме це активізує розумову діяльність слухачів, допомагає визначити причинно-наслідкові зв'язки між об'єктами та явищами, сформулювати правильні висновки та узагальнення з тієї чи іншої теми.

Однією з форм використання схем, які застосовує викладач, є графічна наочність на паперових носіях. Заздалегідь Віктор Миколайович роздруковує схеми/таблиці у повністю заповненому вигляді та роздає їх слухачам. В цьому випадку вони зорієнтовані на засвоєння вже готового матеріалу. Інша форма роботи – крейдовий малюнок на дошці з подальшим заповненням схеми/таблиці. Позитивним елементом є те, що схема/таблиця з'являється поступово, поетапно, відповідно до логіки подання навчального матеріалу викладачем.

Розроблені схеми/таблиці Романенко В.М. застосовує і для створення комп'ютерних презентацій за допомогою Office Power Point. Запропонований підхід є надзвичайно актуальним.

Адже на основі схем/таблиць викладач має можливість під час занять, використовуючи якісну наочність, швидко і на високому методичному рівні презентувати навчальний матеріал на етапі первинного сприйняття інформації. Варто зазначити, що під час відкритих занять («Радіаційний і хімічний захист населення і територій»; «Організація завчасного реагування на надзвичайні ситуації») викладач має можливість детально, поетапно, покроково надавати інформацію, що забезпечується функціональними можливостями комп'ютерної презентації. Використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях дає можливість викладачу розставити змістові акценти в рамках матеріалу шляхом певного розташування основних і другорядних елементів схем/таблиць (наприклад, схеми «Сили ЦЗ», «Функції захисту» тощо).

До того ж акцентування уваги слухачів здійснюється за рахунок кольорового виділення положень схем/таблиць, використання шрифту різного типу, формату, розміру, різноманітних підкреслень (зокрема схеми «Джерела небезпеки виникнення НС техногенного характеру»).

За допомогою цих функціональних можливостей, яке надає програмне забезпечення, викладач робить додатковий наголос на найбільш важливих, принципових моментах навчального матеріалу. Отже, у слухачів у результаті реалізації зазначених методичних прийомів задіяні зорова, механічна, логічна пам'ять, що сприяє більш якісному засвоєнню програмового матеріалу. Крім того, суттєве значення має також і значна економія часу.

Під час підготовки та проведення групових вправ Романенко В.М. вважає доцільним використання схем/таблиць. Працюючи з текстом підручника, нормативно-правовими документами з цивільного захисту, слухачі роблять короткі, чіткі, стислі записи, які вносяться у схему або таблицю, з подальшим захистом. Така діяльність слухачів сприяє закріпленню отриманих знань, умінь і навичок з ЦЗ, безперервної негайної передачі отриманих знань, розвитку комунікативних якостей особистості. Слухач стає суб'єктом процесу навчання, що є надзвичайно важливим під час навчання дорослих. У процесі навчання слухачів Романенко В.М. враховує такі їх специфічні риси:

- наявність життєвого та виробничого досвіду, що сприятиме отриманню позитивного результату у вивченні Програми;
- особисту оцінку будь-яких знань з питань ЦЗ та їх значення відповідно до власного розуміння, досвіду, мотивів;
- відповідальність за результати навчання, завдяки чому підвищується мотивація до цього процесу;
- чітке усвідомлення мети навчання;
- активне ставлення до навчання;
- втрачені навички пізнавальної діяльності, у зв'язку з чим постає необхідність самостійного пошуку нових знань.

Викладач пояснювально-ілюстративний метод використовує завжди в поєднанні з іншими методами навчання, а саме: метод усного опитування, метод програмованого контролю, проблемний метод, елементи інтерактивного

навчання. Він користується усним і друкованим словом, наочними засобами навчання, а слухачі використовують ті ж самі засоби для виконання завдань.

Особливу увагу викладач Романенко В.М. приділяє розвиткові у слухачів пізнавальної самостійності, залученню їх до активного розуміння сутності розв'язання проблем, які виникають у суб'єкта господарювання.

Під час проведення Дня професійної майстерності Романенко В.М. ознайомив присутніх з розробленими схемами/таблицями, а також механізмом використання їх під час занять: «Цивільний захист», «Основні заходи у сфері ЦЗ Київської області»; «Суб'єкти забезпечення ЦЗ»; «Надзвичайні ситуації», «Режими функціонування», «Запобігання виникненню НС», «Захист населення від НС», «Стан захисту населення і територій від НС», «Структура Броварської районної ланки територіальної підсистеми ЦЗ Київської області».

Робота викладача над проблемою охоплює весь програмний матеріал. Це понад 100 схем/таблиць, які відповідають вимогам нормативної бази з ЦЗ.

Члени методичної комісії, розглянувши досвід викладача Романенка В.М., зробили висновок: у цілому досвід «Застосування наочних методів (схем/таблиць) навчання під час проведення теоретичних і практичних занять з функціонального навчання» відповідає вимогам такого виду робіт і може бути рекомендований для внесення до картотеки передового педагогічного досвіду Центру.

Островець О.О., к.пед.н., доцент, начальник кафедри наглядово-профілактичної діяльності Національного університету цивільного захисту України

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У сучасних умовах відбувається зростання об'єму та складності завдань, пов'язаних з вирішенням проблем цивільного захисту, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів. У зв'язку з цим, а також з урахуванням функцій, покладених державою на Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), основною метою вищих навчальних закладів (далі – ВНЗ) цивільного захисту є підготовка здобувачів вищої освіти не лише як компетентних фахівців, співробітників ДСНС України, професійно, психологічно та фізично готових до вирішення всього спектру завдань із проблем цивільного захисту, захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, забезпечення пожежної та техногенної безпеки об'єктів, але і як громадян України, відповідальних за долю своєї держави і реалізацію отриманих знань, умінь та навичок на благо своєї держави.